

Na een half jaar in Rijssen

Orgelbouwer De Olde breidt nu al uit

RIJSSEN — „Als je een patatzaak begint, doe je de klep maar los en je hebt klanten. Hier niet, hier is het een kwestie van vertrouwen. Kerkbesturen werken veelal met adviseurs en die moet je voor je zien te winnen.” Hij bekent ruitelijk een erg moeilijke beginperiode te hebben doorgemaakt, maar nu is hij het dan toch: orgelbouwer. Toen hij als jongen van tien jaar met orgellessen begon, zag Jan de Olde waar hij heen wilde. Nu zit hij in zijn orgelparadijs en zegt: „Soms heb ik er zo genoeg van dat ik geen pijp meer kan zien. Niet vaak hoor, een enkele keer.” Maar ook: „Hobby's heb ik verder niet, mijn werk is mijn enige echte hobby.”

Bezig met een orgel voor Oud- geref. gemeente

Sinds hij zich in 1956 als orgelbouwer in Enschede nestelde, heeft hij griezelig hard gewerkt: orgels bespelen, ontwerpen, bouwen restaureren. Vorig jaar hadden zijn werkzaamheden een dergelijke vlucht genomen dat hij zich genoodzaakt zag uit te zien naar een ruimere behuizing. In december 1968 trok de heer De Olde in een voormalig café, vroeger een pleisterplaats tussen Rijssen en Enter. Maar ook dit 100 m² grote pand bleek voor hem en zijn twee medewerkers aan de krappe kant, zodat onlangs aan de bouw van een kleine montagehal van 5 bij 6 bij 7 meter hoogte moest worden begonnen. Begin november hoopt hij de ruimte voor het monteren van de orgels te kunnen gebruiken.

■ Ambachtelijk

„Daar zetten wij ze in elkaar, kijken of alles past, demonteren vervolgens, en brengen het orgel naar de kerk waar weer wordt opgebouwd. Heel simpel. „De mensen hebben vaak,” vindt orgelbouwer De Olde, „veel verkeerde voorstellingen van ons werk. Wij hebben geen grote fabrieken, het is ambachtelijk werk. Ook doen ze of het gebruik van het hout reuze gewichtig is, maar men vergeet dat een orgel geen gevoelig viool is.” Hij legt uit dat dit materiaal in tegenstelling tot massieve houtsoorten geen hinder ondervindt van uitdroging en scheuren. Niet geheimzinnig. „Het komt neer op blazen in de pijp, als je maar genoeg pijpen gebruikt,” merkt hij bescheiden op. Laat hij een vergeeld boel zien met afbeeldingen van orgels. Hoe lang orgels al bestaan is niet bekend, wel herinnert de heer De Olde dat het „koningsinstrument” al in 't Oude Testament wordt genoemd. Toont een pansfluit, een „mondorgel” met zeven pijpen naast elkaar, en primitieve orgeltjes met blaasbalgen.

„Als ik als jongen in de (gereformeerde) kerk zat, trok het orgel me ontzettend aan, geweldig vond ik het,

Hij was veertien jaar toen hij als leerling mocht gaan werken voor een echte orgelbouwer, „Vierdag” te Enschede. Hij wist op dat moment nog niet dat hij 23 jaar later met dezelfde „Vierdag” de enige orgelbouwer van ongeveer Oost-Nederland zou zijn.

Bouwt hij de beste orgels? Dat durft hij niet te zeggen: „Elk orgel heeft zijn eigen probleem. Als je twee gelijke orgels zou laten maken, dan zal achteraf toch blijken dat zij verschillend klinken, je legt je karakter in zo'n instrument. De ruimte waarin de schepping komt te staan, de presentregisters die je bestelt... allemaal factoren.”

■ Erkenning

De Olde werkt niet alleen in het oosten van het land. Hij heeft net een orgel voor Zeeland (Krabbendijke) afgebouwd. Zelfs wordt hij in de eigen

plaats geëerd. De Oud Gereformeerde Gemeente te Rijssen heeft hem namelijk de opdracht verleend voor de bouw van een groot orgel met — voor insiders — 18 stemmen, 1120 pijpen en met hoofdwerk en rugwerkuitvoering.

Voor Pasen of Pinksteren moet het orgel worden opgeleverd. Over de kosten, een slordige f 70.000,-: „Als mensen bij je komen en zien wat er in zit, begrijpen ze het wel — aan de buitenkant kijk je het er niet af.” Daarvoor gaan zijn produkten afhankelijk van het onderhoud, „zonder meer 100 jaar mee” en geeft hij 25 jaar garantie („normaal is 10 jaar”). Orgelbouwers timmeren doorgaans niet aan de weg, maar maken luidruchtige instrumenten. Van de heer De Olde klinken ze in het hele land en het hardst in het oosten: Gereformeerde Ontmoetingskerk in Goor, Gereformeerde kerk (vrijgemaakt in Hardenberg, Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) in Hengelo, Gereformeerde kerk in Emmen, Oud Gereformeerde Gemeente in Oldebroek, Chr. Gereformeerde kerk in Enschede, Hervormde kerk in Diepenheim en Hervormde kerk in Vroomshoop.

* De heer De Olde bezig met het nieuwe orgel voor de Oud Gereformeerde Gemeente te Rijssen.

